

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 20.5.2015.
COM(2015) 204 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**o obveznom navođenju zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla za neprerađenu hranu,
proizvode s jednim sastojkom i sastojke koji čine više od 50 % nekog prehrambenog
proizvoda**

SADRŽAJ

1.	Uvod.....	2
2.	Obvezno i dobrovoljno označivanje.....	3
3.	Predmetna hrana.....	4
4.	Pregled sektora i opskrbnog lanca.....	4
4.1.	Pregled prehrambenog sektora EU-a	4
4.2.	Pregled opskrbnog lanca za proizvodnju hrane	4
4.3.	Uporaba dobrovoljnog označivanja podrijetla i sustavi kvalitete EU-a.....	5
5.	Stavovi potrošača prema informacijama o podrijetlu hrane	5
6.	Mogući scenariji i načini određivanja podrijetla povezani s označivanjem podrijetla za neprerađenu hranu, proizvode s jednim sastojkom i sastojke koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda.....	6
7.	Analiza troškova i prednosti različitih scenarija	7
7.1.	Učinak na ponašanje potrošača	7
7.2.	Ekonomski učinci.....	7
7.2.1.	Operativni troškovi subjekata u poslovanju s hranom	7
7.2.2.	Učinak na unutarnje tržište i na međunarodnu trgovinu	8
7.2.3.	Administrativno opterećenje za poduzeća	8
7.2.4.	Dodatno opterećenje za tijela javne uprave	8
7.2.5.	Troškovi za potrošače	9
7.2.6.	Utjecaji na okoliš.....	9
7.3.	Analiza troškova i prednosti različitih scenarija	9
8.	Zaključci.....	11

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o obveznom navođenju zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla za neprerađenu hranu, proizvode s jednim sastojkom i sastojke koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda

1. UVOD

Člankom 26. stavcima 5. i 6. Uredbe (EU) br. 1169/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o informiranju potrošača o hrani (dalje u tekstu „Uredba o informiranju potrošača o hrani”)¹ zahtijeva se od Komisije da Europskom parlamentu i Vijeću podnese niz izvješća o mogućnosti proširenja obveznog označivanja podrijetla na sljedeće kategorije hrane:

- (a) vrste mesa različite od govedeg, svinjskog, ovčjeg i kozjeg mesa te mesa peradi;
- (b) mlijeko;
- (c) mlijeko koje se koristi kao sastojak u mliječnim proizvodima;
- (d) neprerađenu hranu;
- (e) proizvode s jednim sastojkom;
- (f) sastojke koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda.

Ovim izvješćem obuhvaćeni su neprerađena hrana, proizvodi s jednim sastojkom i sastojci koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda.

U skladu s člankom 26. stavka 7. Uredbe o informiranju potrošača o hrani u izvješću se analiziraju:

- potreba informiranja potrošača,
- izvedivost takvog označivanja te
- troškovi i koristi uvođenja takvih mjera, uključujući pravni učinak na unutarnje tržište i učinak na međunarodnu trgovinu.

Ovo izvješće temelji se uglavnom na rezultatima vanjske studije koju je naručila Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane (GU SANTE), a proveo Konzorcij za ocjenu prehrambenog lanca (FCEC),² koja je uključivala potrošače, subjekte u poslovanju s hranom (SPH-ove) te ankete i studije slučaja nadležnih tijela država članica, ali i na drugim dostupnim izvorima o toj temi.

Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike (GU GROW) provela je test za mala i srednja poduzeća (MSP-ove), čiji su rezultati uvršteni u studiju FCEC-a.

¹ Uredba (EU) br. 1169/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o informiranju potrošača o hrani (SL L 304, 22.11.2011., str. 18.).

² Studija o obveznom navođenju zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla za neprerađenu hranu, proizvode s jednim sastojkom i sastojke koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda – Završno izvješće – Konzorcij za ocjenu prehrambenog lanca (FCEC) – http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/foodlabelling/index_en.htm

2. OBVEZNO I DOBROVOLJNO OZNAČIVANJE

Trenutačno postoje obvezna pravila o označivanju podrijetla za nekoliko sektora, kao što su med³, voće i povrće⁴, riba⁵ (ne riblji proizvodi poput pripremljene ili konzervirane ribe), govede meso i proizvodi od govedeg mesa⁶, maslinovo ulje⁷, vino⁸, jaja⁹ i uvezena perad¹⁰.

Uredbom o informiranju potrošača o hrani uvedeno je obvezno označivanje podrijetla za svježe, rashlađeno ili smrznuto svinjsko, ovčje i kozje meso te meso peradi, čiji su modaliteti utvrđeni Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 1337/2013¹¹.

Uz ta pravila o obveznom označivanju podrijetla, SPH-ovi mogu na vlastitu inicijativu označiti zemlju ili regiju podrijetla pod uvjetom da ispunjavaju primjenjive odredbe Uredbe o informiranju potrošača o hrani.

3. PREDMETNA HRANA

Pojam „neprerađena hrana” definiran je u Uredbi o informiranju potrošača o hrani i čini ga hrana koja nije bila podvrgnuta preradi, uključujući proizvode koji su podijeljeni, razdvojeni, odrezani, razrezani na kriške, očišćeni od kostiju, kosani, oguljeni, usitnjeni, isjeckani, očišćeni, narezani, oljušteni, samljeveni, rashlađeni, zamrznuti, duboko zamrznuti ili odmrznuti. Na primjer, brašno, riža i salate od isjeckanog zelenog povrća smatraju se neprerađenim proizvodima.

Međutim u Uredbi o informiranju potrošača o hrani ne navodi se definicija „proizvodâ s jednim sastojkom”. Za potrebe ovog izvješća takvim proizvodima smatraju se proizvodi koji sadržavaju samo jedan sastojak ili sirovinu. To su

³ Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda, SL L 347, 20.12.2013., str. 1671.

⁴ Uredba Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. o uspostavljanju zajedničke organizacije poljoprivrednih tržišta i o posebnim odredbama za određene poljoprivredne proizvode (Uredba o jedinstvenom ZOT-u) i Provedbena uredba Komisije (EU) br. 543/2011 od 7. lipnja 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 za sektore voća i povrća te preradevina voća i povrća, SL L 157, 15.6.2011., str. 1–163.

⁵ Uredba (EU) br. 1379/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, SL L 354, 28.12.2013., str.1.

⁶ Uredba (EZ) br. 1760/2000 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. srpnja 2000. o uvođenju sustava označivanja i registracije životinja vrste goveda, označivanju govedeg mesa i proizvoda od govedeg mesa, SL L 204, 11.8.2000. str. 1.

⁷ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 29/2012 od 13. siječnja 2012. o tržišnim standardima za maslinovo ulje, SL L 12, 14.1.2012., str. 14–21.

⁸ Uredba Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. o uspostavljanju zajedničke organizacije poljoprivrednih tržišta i o posebnim odredbama za određene poljoprivredne proizvode (Uredba o jedinstvenom ZOT-u).

⁹ Uredba Komisije (EZ) br. 589/2008 od 23. lipnja 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 u pogledu tržišnih standarda za jaja, SL L 163, 24.6.2008., str. 6–23.

¹⁰ Uredba Komisije (EZ) br. 543/2008 od 16. lipnja 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 u pogledu tržišnih standarda za meso peradi, SL L 157, 17.6.2008., str. 46–87.

¹¹ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1337/2013 od 13. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1169/2011 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu navođenja zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla za svježe, rashlađeno i smrznuto svinjsko, ovčje i kozje meso te meso peradi, SL L 335, 14.12.2013., str.19.

primjerice šećer, pire od rajčice, biljna ulja jedinstvenoga biljnog podrijetla, smrznuti pomfrit, ako tim proizvodima nisu dodani aditivi ili sol.

U Uredbi o informiranju potrošača o hrani ne navodi se ni definicija „sastojaka koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda” niti se utvrđuje na što se prag od 50 % odnosi (volumen, težina itd.). Sastojci koji pripadaju toj kategoriji mogu, na primjer, biti rajčica u umaku od rajčice, voće u voćnim sokovima, brašno u kruhu (pekarski sektor).

4. PREGLED SEKTORA I OPSKRIBNOG LANCA

4.1. Pregled prehrambenog sektora EU-a

U sektoru hrane i pića EU-a ostvaruje se promet od 1 048 milijardi eura, stvara dodana vrijednost od 206 milijardi eura i zapošljava 4,2 milijuna ljudi, što ga čini najvećim proizvodnim sektorom i vodećim poslodavcem u EU-u.

U sektoru je 286 000 trgovačkih društava, od čega 99 % malih i srednjih poduzeća (uključujući mikropoduzeća).

4.2. Pregled opskrbnog lanca za proizvodnju hrane

SPH-ovi u EU-u u većini prehrambenih sektora nabavljaju sirovine iz više izvora. Za robu poput kave i brašna potrebni su različiti izvori sirovina radi zadržavanja željene kvalitete proizvoda i izbjegavanja sezonskih varijacija. I cijena je ključan parametar te se podrijetlo sirovine često mijenja kako bi se troškove svelo na najmanju moguću razinu. Prema studiji FCEC-a, kad se koristi više izvora, 50 % SPH-ova mijenja podrijetlo svojih sastojaka tri puta godišnje ili više. Što je složeniji i sofisticiraniji opskrbni lanac, to je teže označivanje podrijetla.

U pogledu sljedivosti, kako se to zahtijeva zakonodavstvom EU-a o sigurnosti hrane¹², SPH-ovi trebaju moći identificirati svoje neposredne dobavljače i kupce. Ova vrsta sljedivosti („jedan korak naprijed, drugi nazad”) obično je jedina osigurana sljedivost i samo 29 % SPH-ova ispunjavaju više od tog zahtjeva te postavljaju potpuniji sustav sljedivosti.

4.3. Uporaba dobrovoljnog označivanja podrijetla i sustavi kvalitete EU-a

Savjetovanjem s dionicima ustanovilo se da se dobrovoljno označivanje rijetko koristi za prehrambene sektore obuhvaćene izvješćem. Kad se upotrebljavaju takvi sustavi, to je samo za manji dio ukupne proizvodnje dotičnog proizvoda (na primjer < 1 % ukupnog tržišta kave) te uglavnom za segment visoke vrijednosti. Proizvodi s logotipom sustava kvalitete EU-a, kao što su zaštićena oznaka izvornosti (ZOP), zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla (ZOZP) ili zajamčeni tradicionalni specijalitet (ZTS), ne prevladavaju u većini kategorija hrane obuhvaćenih izvješćem. Takve oznake nisu uvijek oznake izvora sirovina već se mogu povezati, na primjer, s regionalnim vještinama te se odnose na mjesto proizvodnje.

¹² Uredba (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane, SL L 31, 1.2.2002., str. 1.

5. STAVOVI POTROŠAČA PREMA INFORMACIJAMA O PODRIJETLU HRANE

Ispitivanje mišljenja potrošača pokazuje da među aspektima koji utječu na ponašanje potrošača označivanje podrijetla dolazi nakon čimbenika poput cijene, okusa, datuma „upotrijebiti do”/„najbolje upotrijebiti do”, prikladnosti i izgleda.

Čini se da je interes za označivanje podrijetla općenito manji za proizvode relevantne za ovu studiju, ali ipak dostiže tri četvrtine anketiranih potrošača u studiji FCEC-a. U studiji FCEC-a čini se da je iskazano zanimanje potrošača za mjesto uzgoja jednako važno kao njihovo zanimanje za mjesto proizvodnje, ali upitani za konkretne slučajeve, potrošači daju očitu prednost informacijama povezanim s mjestom proizvodnje.

Velika većina ispitanih potrošača voljela bi imati informacije o podrijetlu na razini države.

U pogledu razloga za potražnju potrošača za označivanjem podrijetla postoje važne razlike među državama članicama. Za 42,8 % ispitanih potrošača u EU-u označivanje podrijetla koristilo bi se za davanje prednosti nacionalnoj ili lokalnoj proizvodnji pred hranom drugog podrijetla. 12,9 % potrošača u EU-u smatra da označivanje podrijetla pruža povjerenje u kvalitetu prehrambenog proizvoda. Razlozi povezani s okolišem zaslužni su za interes otprilike 12,8 % potrošača u EU-u. Označivanjem podrijetla također bi se uvjerilo 10,8 % potrošača u EU-u u sigurnost hrane koju kupuju.

Međutim, treba napomenuti da se neki od navedenih razloga interesa za podrijetlo hrane mogu smatrati opravdanim (npr. podrška lokalnoj proizvodnji, svojstva proizvoda te pitanja zaštite okoliša) dok drugi navedeni razlozi nisu relevantni. To je posebno slučaj kad se podrijetlo povezuje sa sigurnošću jer proizvodi proizvedeni bilo gdje u EU-u ili uvezeni u EU moraju biti „sigurni”. Doista, glavni cilj zakonodavstva EU-a o hrani jest osiguranje sigurnosti hrane. Revizije koje provodi odgovorna služba Komisije (Ured za hranu i veterinarstvo Glavne uprave za zdravlje i sigurnost hrane) u državama članicama dostatan su dokaz dosljedno visoke razine sigurnosti koja se osigurava provedbom zakonodavstva EU-a. Slično tome, provode se revizije u trećim zemljama kako bi se osiguralo da izvozni proizvodi zadovoljavaju sigurnosne standarde EU-a.

U pogledu spremnosti potrošača da plate za informacije o podrijetlu, dokazi o tome nesustavni su i ponekad proturječni, što je možda posljedica metodološke pristranosti. Prethodnim studijama o spremnosti potrošača na plaćanje pokazalo se da unatoč interesu za dotičnom informacijom potrošači nisu spremni kupiti proizvode po višoj cijeni kako bi imali tu informaciju¹³. Međutim, studijom FCEC-a procijenilo se da postoji velika spremnost plaćanja za proizvode obuhvaćene studijom (+30 % za informacije na razini EU-a, +40 – 50 % za informacije na razini države). Treba napomenuti i da postoji značajan raskorak između namjera potrošača i njihova stvarnog ponašanja.

6. MOGUĆI SCENARIJI I NAČINI ODREĐIVANJA PODRIJETLA POVEZANI S OZNAČIVANJEM PODRIJETLA ZA NEPRERAĐENU HRANU, PROIZVODE S JEDNIM

¹³ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o obveznom navođenju zemlje podrijetla ili mjesta podrijetla za meso koje se koristi kao sastojak (COM(2013)755).

SASTOJKOM I SASTOJKE KOJI ČINE VIŠE OD 50 % NEKOG PREHRAMBENOG POROIZVODA

Za potrebe ovog izvješća izlažu se sljedeći scenariji:

- Scenarij 1.: označivanje podrijetla na dobrovoljnoj osnovi (*status quo*);
- Scenarij 2.: obvezno označivanje podrijetla temeljeno na razlikama iz EU-a/izvan EU-a ili EU/treća zemlja;
- Scenarij 3.: obvezno označivanje podrijetla kojim se navodi država članica ili treća zemlja;
- Scenarij 4.: obvezno označivanje kojim se navode druge zemljopisne cjeline (regija).

Za scenarije 2., 3. i 4. istraženi su različiti načini određivanja podrijetla za svaku od tri glavne kategorije proizvoda:

- Način a: mjesto proizvodnje: podrijetlo bi se definiralo u Carinskom zakoniku, tj. zemlja u kojoj je proizvod u cijelosti dobiven ili u kojoj je prošao kroz svoju zadnju značajnu preobrazbu;
- Način b: mjesto uzgoja glavne sirovine, tj. mjesto berbe voća, povrća i žitarica ili mjesto ulova ribe za prerađene riblje proizvode;
- Način c: oboje navedeno.

7. ANALIZA TROŠKOVA I PREDNOSTI RAZLIČITIH SCENARIJA

7.1. Učinak na ponašanje potrošača

U okviru scenarija 1. opseg informacija o podrijetlu ovisio bi o potražnji od strane potrošača. S obzirom na to da ne bi bilo utjecaja na cijene hrane, ova bi opcija zadovoljila potrošače koji pridaju veliku važnost cijenama hrane. Novim pravilima o dobrovoljnom podrijetlu svakako bi se izbjeglo dovođenje potrošača u zabludu u pogledu stvarnog podrijetla glavnog sastojka za prehrambene proizvode za koje je navedeno određeno podrijetlo jer bi se moralo navesti različito podrijetlo glavnog sastojka.

Scenarijem 2. zadovoljilo bi se potrošače jedino ako je proizvod u očima potrošača sigurniji ili bolje kvalitete u usporedbi s proizvodima iz zemalja koje nisu članice EU-a, što nije izvjesno. Često se smatra i da je ta razina informacija previše općenita i da nije vrijedna dodatnih troškova za krajnje potrošače, čak i ako bi ti dodatni troškovi bili manji nego u scenarijima 3. i 4.

Očekuje se da bi primjenom scenarija 3. došlo do većeg potrošačkog zadovoljstva ali i do većeg učinka na trošak proizvodnje u usporedbi sa scenarijem 2. i stoga do većeg rasta cijene za potrošače. Učinak takvog označivanja podrijetla gotovo bi sigurno rezultirao i davanjem prednosti nacionalnim proizvodima.

Čini se da potrošači nisu skloni četvrtom scenariju, u usporedbi s opcijom označivanja podrijetla na razini države. Očekuje se i da bi tom opcijom došlo do mnogo većih dodatnih troškova za SPH-ove i stoga viših cijena za potrošače.

7.2. Ekonomski učinci

S obzirom na to da SPH-ovi propituju izvedivost scenarija 4. i s obzirom na nedostatak većeg interesa potrošača u usporedbi sa scenarijem 3., izvještava se samo o ekonomskom učinku za prva tri scenarija.

Budući da se studijom obuhvaća širok raspon kategorija hrane, nije bilo moguće ujediniti podatke o ekonomskom učinku. Stoga je kvantifikacija ekonomskog učinka ostala na razini konkretnih studija slučaja te se o njoj izvještava u studiji FCEC-a.

7.2.1. Operativni troškovi subjekata u poslovanju s hranom

U okviru scenarija 1. zadržale bi se trenutačne razine operativnih troškova. U okviru scenarija 2. i 3. SPH-ovi koji se odluče za jedinstveno podrijetlo ili ograničen broj podrijetla morali bi snositi dodatne operativne troškove (jednokratne i opetovane) zbog potrebnih prilagodbi praksi nabave, sustava sljedivosti, postupka proizvodnje, pakiranja i tržišnih praksi. U okviru scenarija 3. operativni troškovi porast će za procijenjenih 10 do 15 % za sektore koji ne posluju s većim brojem različitih podrijetla, ali u mnogim slučajevima mogu doseći i 30 %.

Neki od tih troškova bili bi ublaženi ako se odabere scenarij 2. ili ako se primijeni scenarij 3. s mogućnošću označivanja nekoliko zemalja (omogućujući mješavine podrijetla za određeni proizvod ili omogućujući označivanje različitih podrijetla, do kojeg bi moglo doći kasnije tijekom proizvodnje). SPH-ovi također procjenjuju da je način određivanja podrijetla kojim se zahtijeva označivanje mjesta proizvodnje općenito jefitniji od označivanja mjesta uzgoja zbog manjeg broja mjesta proizvodnje u usporedbi s brojem podrijetla sirovina i zbog toga što bi bio potreban manje opsežan sustav sljedivosti.

7.2.2. Učinak na unutarnje tržište i na međunarodnu trgovinu

U okviru scenarija 2. očekuje se da ne bi bilo utjecaja na unutarnje tržište jer se tim scenarijem ne razlikuju podrijetla država članica. Međutim, ovisno o reakciji potrošača na oznaku „iz EU-a” ili „izvan EU-a” te ovisno i o prilagodbi praksi nabave SPH-ova, može doći do utjecaja na međunarodnu trgovinu, što pokreće pitanje međunarodnih trgovinskih sporazuma koji postoje za neke proizvode obuhvaćene studijama, poput šećera. Treće zemlje istaknule su i svoju zabrinutost u pogledu mogućeg gubitka izvoza u EU zbog dodatnog troška proizvodnje i označivanja i zbog predviđenog prijelaza SPH-ova u EU-u na poslovanje s dobavljačima iz EU-a.

Scenarijem 3., uz sličan utjecaj na međunarodnu trgovinu kao u slučaju scenarija 2., riskira se i učinak na međunarodno tržište, uz moguće zatvaranje lanaca opskrbe hranom u nacionalne okvire, s obzirom na to da je gotovo polovica anketiranih potrošača navela da bi dala prednost proizvodima iz svoje zemlje. U okviru tog scenarija, iako bi proizvodi iz EU-a mogli imati koristi od veće sklonosti potrošača na tržištu EU-a, dodatnim opterećenjem i strogošću praksi nabave naštetilo bi se SPH-ovima EU-a na međunarodnom tržištu.

7.2.3. Administrativno opterećenje za poduzeća

Za SPH-ove koji posluju sa sirovinama različitih podrijetla došlo bi do dodatnog administrativnog opterećenja zbog evidencije podrijetla nabavljenih dobara i radi prilagodbe sustava sljedivosti. Fiksni troškovi činili bi važan dio dodatnog opterećenja te bi se time naštetilo mnogo većem broju malih i srednjih poduzeća.

Štetu ne bi pretrpjela samo ona mala i srednja poduzeća koja dobivaju sredstva s jedinstvenim podrijetlom ili ograničenim brojem podrijetla.

Administrativno opterećenje u okviru scenarija 1. bilo bi zanemarivo i isključivo bi ga podnijela poduzeća koja dostavljaju informaciju o podrijetlu konačne hrane, a to je podrijetlo različito od primarnog sastojka/primarnih sastojaka. Procjenjuje se i da je ukupno opterećenje manje za scenarij 2. u usporedbi sa scenarijem 3. te manje za način a u usporedbi s načinom b.

7.2.4. *Dodatno opterećenje za tijela javne uprave*

Procjena rasta troškova kontrola za tijela javne uprave, koju su provele države članice, vrlo je raznolika. Na temelju pretpostavke da nema povećanja sredstava koja se državnim proračunima dodjeljuju nadležnim tijelima kontrole, takva nova pravila mogla bi dovesti do smanjenja učestalosti kontrola ili do promjene u prioritetima, što bi u kombinaciji s nedostatkom analitičke metode provjere podrijetla hrane možda dovelo do povećanog rizika za prevare.

7.2.5. *Troškovi za potrošače*

Očekuje se da bi dostavljanje informacija o podrijetlu dovelo do povećanih troškova, koji bi se zasigurno prenijeli uglavnom na potrošača (na temelju studije FCEC-a). Prema toj studiji važnost tih povećanja troškova varirala bi od nevažnog povećanja troška do visokog povećanja, ovisno o hrani, prehrambenom sektoru i o državi članici.

Primjenom scenarija 1. vjerojatno neće doći do općeg povećanja cijena. Mogli bi biti pogođeni možda samo proizvodi s dobrovoljnim informacijama o podrijetlu.

Primjenom scenarija 2. i 3. vjerojatno bi došlo do općeg povećanja cijena za potrošače, koje bi bile mnogo veće u slučaju scenarija 3. Primjenom scenarija 3. te u manjoj mjeri scenarija 2., takvima kakvi jesu, moglo bi doći do smanjenja potrošnje prehrambenih proizvoda obuhvaćenih izvješćem ako je povećanje troška znatno ili do povećanja potrošačkog proračuna namijenjenog kupovini tih prehrambenih proizvoda, koji su često osnovni prehrambeni proizvodi.

Treba napomenuti i da bi u okviru scenarija 3. zatvaranje prehrambenog lanca u nacionalne okvire moglo utjecati na zaposlenost zbog reorganizacije lanca proizvodnje hrane, s pozitivnim učincima u nekim a negativnim učincima u drugim slučajevima.

7.2.6. *Utjecaji na okoliš*

Uvođenjem obveznih pravila za informacije o podrijetlu moglo bi doći do povećanja otpada od hrane i do niže energetske učinkovitosti s obzirom na umnožavanje proizvodnih linija ili proizvodnih serija, umnožavanje određenih prehrambenih proizvoda (jedinica inventara) na tržištu EU-a i distribucijskih kanala potrebnih za njihovu distribuciju. Taj bi učinak bio mnogo izraženiji za scenarij 3. u usporedbi sa scenarijem 2., dok bi učinak za scenarij 1. bio nepostojeći ili minimalan.

Međutim, scenarijima 2. i 3. mogla bi se potaknuti lokalnija konzumacija proizvoda, što bi imalo povoljan učinak na okoliš ograničavanjem mogućeg zagađenja od prometa.

7.3. Analiza troškova i prednosti različitih scenarija

U tablici u nastavku prikazan je sažetak prednosti i nedostataka različitih scenarija označivanja podrijetla.

Scenarij		Učinak na potrošače na temelju studije FCEC-a	Ekonomski učinci na temelju studije FCEC-a
Scenarij 1. – Zadržavanje dobrovoljnog podrijetla	Troškovi	Ne jamči se da će se potrošačima sustavno pružati informacije o podrijetlu	Dodatni operativni troškovi zadržali bi se na najmanjoj mogućoj razini Ograničeno administrativno opterećenje za poduzeća i tijela javne uprave Nepostojeća ili ograničena povećanja cijena
	Koristi	Zadržale bi se trenutačne razine cijena hrane, osim u onim slučajevima kad se primjenjuje dobrovoljno označivanje te je podrijetlo glavnog sastojka drukčije Potrošači koji ne pridaju posebnu važnost podrijetlu ne bi morali snositi dodatne troškove povezane uz označivanje podrijetla Potrošači koje zanima podrijetlo mogu se odlučiti za proizvođače koji navode tu informaciju	Ne bi došlo do segmentacije unutarnjeg tržišta te stoga ne bi bilo utjecaja na trgovinu unutar EU-a Nepostojanje dodatnog opterećenja omogućilo bi zadržavanje konkurentnosti SPH-ova EU-a na međunarodnom tržištu
Scenarij 2. – Obvezno označivanje podrijetla na razini iz EU-a/izvan EU-a ili razini treće zemlje	Troškovi	Pružena informacija o podrijetlu ne bi bila vrlo informativna jer bi bila previše općenita Informacijom bi se mogla pokrenuti dodatna pitanja o preciznijem podrijetlu hrane, čak i među potrošačima koji početno nisu tražili takvu informaciju, što bi dovelo do određene frustracije Vjerojatno je da bi se dodatni troškovi označivanja podrijetla prenijeli na potrošače	SPH-ovi bi imali određene operativne troškove zbog opskrbnog lanca i prilagodbi proizvodnje Za većinu sektora procjenjuje se da su ti troškovi zanemarivi do umjereni za način a te umjereni do visoki za načine b i c Dodatno administrativno opterećenje za poduzeća i tijela javne uprave, ali niže nego u slučaju scenarija 3.
	Koristi	Jamči se da će se potrošačima sustavno pružati informacije o podrijetlu Mogla bi se smatrati oznakom kvalitete i sigurnosti hrane	Fleksibilniji za prakse nabave u usporedbi sa scenarijem 3. Uz prepoznatu kvalitetu i sigurnost hrane EU-a, to bi moglo doprinijeti boljem položaju prehrambenih proizvoda EU-a na međunarodnom tržištu.
Scenarij 3. – Obvezno označivanje podrijetla na razini država članica/treće	Troškovi	Učinak krajnjih cijena proizvoda bio bi znatno veći nego u scenariju 2. To bi moglo utjecati na proračun koji potrošači namijenjuju za hranu jer bi mnogo proizvoda bilo	Svi bi SPH-ovi imali određene operativne troškove zbog udvostručavanja skladišnih objekata, fragmentacije postupaka proizvodnje, potpunijih sustava sljedivosti, promjena oznaka Prema studiji FCEC-a operativni troškovi

Scenarij		Učinak na potrošače na temelju studije FCEC-a	Ekonomski učinci na temelju studije FCEC-a
zemlje		obuhvaćeno zakonskim zahtjevom	porast će za procijenjenih 10 do 15 % za sektore koji ne posluju s većim brojem različitih podrijetla, ali u mnogim slučajevima mogu doseći i 30 % Administrativno opterećenje za SPH-ove i tijela kontrole bilo bi veće nego u scenariju 2. Došlo bi do veće segmentacije tržišta različitih prehrambenih sektora, zatvaranja lanca opskrbe hranom u nacionalne okvire, uz nižu konkurentnost na međunarodnom tržištu
	Koristi	Jamči se da će se potrošačima sustavno pružati informacije o podrijetlu Njime se povećava potrošačko povjerenje u hranu.	Mogla bi se u nekoj mjeri potaknuti domaća prodaja zbog prehrambenog „nacionalizma”
Scenarij 4. - Obvezno označivanje podrijetla na nižoj razini (regija)		Potrošački interes nije veći u usporedbi sa scenarijem 3.	Veći učinak u usporedbi sa scenarijem 3.

8. ZAKLJUČCI

U pogledu čimbenika koji utječu na odluke potrošača o kupovini, potrošački interes za označivanje podrijetla dolazi nakon aspekata cijene, okusa, datuma „upotrijebiti do/najbolje upotrijebiti do”, prikladnosti i/ili izgleda. Iako od dvije trećine do tri četvrtine potrošača iskazuje interes za označivanje podrijetla neprerađene hrane, proizvoda s jednim sastojkom i sastojaka koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda, on je niži nego za kategorije hrane poput mesa, mesnih proizvoda ili mliječnih proizvoda.

Potrošači povezuju informacije o podrijetlu s raznim aspektima proizvoda, kao što su kvaliteta, sigurnost, pitanja zaštite okoliša te također izjavljuju da bi kupili nacionalne proizvode kako bi pružili potporu gospodarstvu svoje zemlje, uz važne razlike među državama članicama. Dali bi prednost informacijama o podrijetlu na razini zemlje u usporedbi s razinom iz EU-a/izvan EU-a te se čini da su zainteresiraniji za mjesto proizvodnje u usporedbi s mjestom uzgoja sirovine.

Neprerađena hrana, proizvodi s jednim sastojkom te sastojci koji čine više od 50 % nekog prehrambenog proizvoda kategorije su hrane koje obuhvaćaju vrlo različite proizvode, za koje potrošački interes za informacije o podrijetlu i ekonomski učinak propisivanja obveznog označivanja podrijetla znatno varira.

Iz opskrbnih lanaca za tri kategorije hrane obuhvaćene izvješćem vidi se da podrijetlo sastojaka često varira kako bi se zadržale niske kupovne cijene te sačuvala

kvaliteta krajnjeg proizvoda. Stoga je vrlo složeno provesti obvezno označivanje podrijetla na razini EU-a te čak i više na razini zemlje za mnoga prehrambena područja te ono dovodi do znatnih povećanja troškova proizvodnje, što bi se na koncu prenijelo na potrošače.

Označivanjem podrijetla na dobrovoljnoj osnovi uzrokovalo bi se najmanje poremećaja na tržištu te zadržalo cijenu proizvoda na trenutačnim razinama. Time se ne bi pružilo zadovoljavajuće rješenje za potrošačku potražnju za sustavnim informacijama o podrijetlu, ali potrošači bi se mogli, ako to žele, odlučiti za hranu za koju subjekti u poslovanju s hranom dobrovoljno pružaju informaciju o podrijetlu. Primjenom obveznog označivanja podrijetla na razini EU-a (iz EU-a/izvan EU-a ili EU/treća zemlja) došlo bi do manje bitnih povećanja troškova proizvodnje, manjeg opterećenja i za subjekte u poslovanju s hranom i nadležna tijela država članica, ali potrošačko zadovoljstvo ne bi bilo jednako visoko kao kod obveznog označivanja podrijetla na razini zemlje. Za razliku od označivanja podrijetla na razini EU-a, označivanje podrijetla na razini zemlje znatno bi utjecalo na unutarnje tržište, s mogućim rastom potrošnje lokalne hrane za određena tržišta.

Oba scenarija obveznog označivanja podrijetla, i na razini EU-a i na razini zemlje, mogla bi utjecati na međunarodne zalihe hrane te se kositi s postojećim trgovinskim sporazumima s trećim zemljama. Dodatnim pravilima o označivanju mogla bi se smanjiti konkurentnost subjekata u poslovanju s hranom EU-a na međunarodnom tržištu, dok su subjekti u poslovanju s hranom iz trećih zemalja zabrinuti zbog mogućih dodatnih troškova proizvodnje i gubitka izvoza u EU zato što bi potrošači dali prednost hrani podrijetlom iz EU-a.

Konačno, obvezno označivanje podrijetla bilo bi dodatno opterećenje nadležnim tijelima država članica, osobito u trenutačnom gospodarskom okruženju, ako bi se morali nositi s uvođenjem mogućih novih kontrolnih zadataka za takve dodatne zahtjeve.

U tom kontekstu i s obzirom na politiku Komisije o poboljšanju regulative, dobrovoljno označivanje podrijetla dopunjeno već postojećim sustavima obveznog označivanja hrane za posebne prehrambene proizvode ili kategorije hrane čini se prikladnom opcijom. Time se zadržavaju trenutačne razine prodajnih cijena te također omogućuje potrošačima da odaberu proizvode određenog podrijetla ako to žele, ali se ne utječe na konkurentnost subjekata u poslovanju s hranom ni na unutarnje tržište i međunarodnu trgovinu.